

Referanser:

Arkivsak: 23/01066-25

Saksdokumenter:

Dåp i særskilte situasjoner

Konfirmasjon i særskilte situasjoner

Veiledning til dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner

Ordninger for dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner

Sammendrag

Kirkerådet og Bispemøtet vedtok i 2023 liturgisak for sakramentsforvaltning utenfor hovedgudstjenesten (KR 65/23, BM 35/23). Liturgisaken innebar en oppdatering av ordningene for nøddåp, stadfestelse av nøddåp og soknebud, samt utarbeidelse av ordninger for nattverdbønner til bruk utenfor hovedgudstjenesten og dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner.

I denne saken blir det redegjort for forslag til de liturgiske ordningene Dåp i særskilte situasjoner og Konfirmasjon i særskilte situasjoner.

Forslagene anses ikke å innebære større liturgiske endringer fra allerede vedtatte ordninger for dåp og konfirmasjon, og det anbefales å ta ordningene i bruk.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet stiller seg bak Bispemøtets vurdering av at de liturgiske ordningene behandles etter kapittel 3 i Regler for saksbehandling i liturgisaker.
2. Kirkerådet vedtar de liturgiske ordningene for Dåp i særskilte situasjoner og Konfirmasjon i særskilte situasjoner.
3. Ordningene tas i bruk slik de nå foreligger. Kirkemøtet 2027 orienteres om vedtaket.

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkerådet og Bispemøtet vedtok i 2023 liturgisak for sakramentsforvaltning utenfor hovedgudstjenesten (KR 65/23, BM 35/23). Liturgisaken innebar en oppdatering av ordningene for nøddåp, stadfestelse av nøddåp og soknebud, samt utarbeidelse av ordninger for nattverdbønner til bruk utenfor hovedgudstjenesten og dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner. Saken følger kapittel 2 og 3 i [Regler for saksbehandling i liturgisaker](#). Denne saken presenterer forslag til dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner.

Nemnd for gudstjenesteliv har utredet forslag til ordninger for dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner (NFG 34/24). Nemndas forslag er behandlet i Bispemøtet (BM 22/25), og oversendes med dette til Kirkerådet for vedtak.

I det følgende blir det redegjort for hver av de to forslagene.

Overordnet om ordningene

Nemnd for gudstjenesteliv oppnevnte i mars 2024 en arbeidsgruppe som skulle utarbeide slike ordninger (NFG 9/24). Arbeidsgruppen har bestått av Karen Margrete E. Mestad (prest, førsteamanuensis i Praktisk Teologi og medlem i Nemnd for gudstjenesteliv), Arnfinn Tobiassen (domkantor og medlem i Nemnd for gudstjenesteliv), Anne Sigrid Kristiansen (kateket) og Jorund Andersen (sogneprest). Medlemmene i arbeidsgruppen har bred erfaring med behovet for den type ordninger som nå er utarbeidet. Gruppens forslag ble behandlet i Nemnd for gudstjenesteliv i november 2024 (NFG 34/24).

Saksbehandling etter kapittel 2 eller kapittel 3

Vedtakene om igangsetting av denne liturgisaken ber om at ordningene for dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner følger kapittel to i regler for saksbehandling i liturgisaker. Dette ble gjort fordi kapittel én nevner ordninger for dåp og konfirmasjon som eksempler på kirkens hovedliturgier. Hovedliturgiene skal behandles etter kapittel to.

De forslagene som er utarbeidet, tar utgangspunkt i og ligger tett opptil de ordninger for dåp og konfirmasjon som er vedtatt av Kirkemøtet (KM 5/17, KM 23/21). Fordi de forslåtte ordningene ikke er å forstå som nye ordninger (jf. reglens § 1), men tilpasninger av allerede vedtatte hovedliturgier, anbefalte Nemnd for gudstjenesteliv at ordningene behandles etter kapittel 3 i Regler for saksbehandling i liturgisaker (NFG 34/24).

Bispemøtet stilte seg i sitt vedtak bak denne vurderinger og ber om at ordningene følger kapittel 3 i saksbehandlingsreglene (BM 22/25, punkt 3). Kirkerådet har ikke uttalt seg etter Bispemøtets anbefaling, men ifølge reglene for saksbehandling har Bispemøtets vedtak stor vekt i slike saker (§ 2 og § 7).

Sekretariatet anbefaler at Kirkerådet følger anbefalingen fra Bispemøtet og anser de foreslåtte liturgiske ordningene som tilpasninger av allerede vedtatte hovedliturgier.

Veiledningen

Det er alltid behov for liturgisk skjønn i møte med dåpskandidater, konfirmanter og familier som har behov for tilrettelegging. Forslagene som foreligger, tar høyde for et spekter av ulik fysisk og psykisk fungering. I tillegg er det utarbeidet en veiledning som er ment å bidra til at ansatte kan gjøre gode vurderinger i en tilretteleggingssituasjon. Veiledningen skal ikke vedtas, men er et dynamisk dokument som kan justeres i tråd med praksiserfaringer når ordningene tas i bruk.

Dåp i særskilte situasjoner

I tillegg til hovedliturgien for dåp, «Dåp i hovedgudstjeneste», har Den norske kirke allerede flere ulike ordninger for dåp utenfor hovedgudstjenesten som alle har formuleringer tett opptil hovedliturgien.

1. Ordningen for dåp i egen gudstjeneste ble vedtatt av Kirkemøtet i 2017 (KM 05/17). Denne tar utgangspunkt i at det feires en egen dåpsgudstjeneste. Dette er kjent praksis f.eks. i menigheter med mange dåpsbarn.
2. I noen samiske miljøer er det vanlig at nyfødte barn døpes hjemme, før de kommer til kirken for en stadfesting av dåpen når de er blitt eldre (jf. KM 06/23, komiteens merknad 4). Det foreligger en egen ordning for samisk hjemmedåp.

I tråd med Bispemøtets vedtak (BM 22/25, punkt 2), har Kirkerådets sekretariatet i samarbeid med sekretariatet for Samisk kirkeråd vurdert på hvilken måte arbeidet med hjemmedåp i samisk tradisjon skal være en del av arbeidet med Dåp i særskilte situasjoner og Nøddåp. Selv om ordningene har ulik bruk, kan det være fint å se de ulike ordningene i sammenheng. Samtidig har Samisk liturginemnd også behov for å arbeide mer med ordningen for hjemmedåp i samiske sammenhenger. Dette arbeidet har en lengre tidshorisont. Anbefalingen fra sekretariatet er derfor at det forestående arbeidet med samisk hjemmedåp ikke bør hindre vedtak i saken om Dåp i særskilte situasjoner.

3. Vedtakene fra Kirkerådet og Bispemøtet ber om at ordningen for nøddåp og stadfestelse av nøddåp blir oppdatert (KR65/23, BM 35/23). Nemnd for gudstjenesteliv har utarbeidet et forslag til oppdatert ordning for nøddåp (NFG 8/24) som Bispemøtet har behandlet (BM 32/24). Disse ordningene behandles i en egen sak i Kirkerådsmøtet.

I utredningsarbeidet er behovet for en fjerde ordning for dåp utenfor hovedgudstjenesten diskutert (jf. også NFG 05/22). Det er tydelig konkludert med at det er grunnlag og behov for en slik ordning. Ordningen vil være en ordning for dåp som er kortere og mer fleksibel enn ordningen for dåpsgudstjenesten, men større

enn nøddåpen. Det legges opp til at dåp i særskilte situasjoner skjer i kirkerommet. Eksempler på anledninger hvor ordningen kan brukes er konfirmanter som døpes etter menighetens hovedgudstjeneste, eller eldre barn eller voksne med særlige utfordringer knyttet til psykisk helse og funksjon.

Generalrubrikkene

Generalrubrikkene beskriver sentrale punkter for gjennomføringen av den aktuelle ordningen. I ordningen for dåp i særskilte situasjoner er generalrubrikkene svært korte. Det første punktet angir i hvilke situasjoner ordningen skal anvendes. Det andre punktet understreker at selv om det er mulig å bare lese én tekst, må alltid Matteus 28,18-20 (dåpsbefalingen) leses.

Ordningen

Ordningen følger i hovedsak ordningene for dåp i hovedgudstjenesten og dåp i egen gudstjeneste med noen unntak. Unntakene er:

- I mottakelsen er formuleringen fra nøddåp også oppført. Dette er for å ivareta situasjoner hvor det vil virke fremmedgjørende å omtale den særskilte situasjonen med «takk og glede». Det er i begge de alternative mottakelsesordene lagt opp til å bruke dåpskandidatens navn.
- Den valgfrie lesningen Johannes 3,16 er tatt ut og det er heller lagt inn en mulighet til å si noe mer om dåpen, f.eks. som innledning til skriftlesningen som følger. Det kan også synges en dåpsalme her.
- I skriftlesningen er det mulig å lese to tekster. Tekstutvalget er det samme som i hovedliturgien, men åpnes også for muligheten å kun lese Matteus 28, jf. generalrubrikkenes punkt 2.
- Takkebønnen ved innledningen til dåpshandlingen er tatt ut.
- Selv om rubrikkene i ledd 10 Velsignelsen angir at Den aronittiske velsignelsen normalt brukes (ref. BM 22/25), er det også åpning for å bruke velsignelsesord.
- Utsendelsesordene er valgfrie.

Konfirmasjon i særskilte situasjoner

Kirkemøtet vedtok i 2021 nye konfirmasjonsliturgier (KM 23/21). Det er ikke andre ordninger for konfirmasjon i vår kirke.

I forbindelse med konfirmasjon er det også noen ganger behov for en enkel konfirmasjonsseremoni. Dette kan handle om psykososiale utfordringer, men også om praktiske ting som flytting til utlandet eller somatisk sykdom.

Generalrubrikker

Som nevnt over, beskriver generalrubrikkene sentrale punkter for gjennomføringen av den aktuelle ordningen. Også i ordningen for konfirmasjon i særskilte situasjoner

er generalrubrikkene svært korte. Det første punktet angir i hvilke situasjoner ordningen skal anvendes. Det andre punktet gjør oppmerksom på muligheten for å gjennomføre en konfirmasjonsordning uten musikk. Vurderinger knyttet til dette er også kommentert i veiledningen.

Ordningen

Ordningen for konfirmasjonsgudstjeneste er fulgt med følgende endringer:

- Samlingsdelen består kun av Innledningsordene.
- Skriftlesning og preken er gjort om til ett punkt, og det er ikke gitt spesifikke instruksjoner om hvordan dette skal foregå. Utredningen har veldig tydelig på at dette punktet på en særlig måte må tilpasses den enkelte situasjon og konfirmantens funksjonsnivå.
- Konfirmasjonen har redaksjonelt fått en egen overskrift.
- Det er gjort en redaksjonell endring ved å flytte setningen om å bekjenne troen ned til leddet om forsakelsen og troen.
- Rubrikken om at menigheten reiser seg under trosbekjennelsen er tatt ut.
- Salmen etter trosbekjennelsen er tatt ut.
- Som forbønn for konfirmantene foreslås det at det bes en bønn som passer den særskilte situasjonen og avslutter med Fadervår. Fadervår må være med.
- Bønnesalmen tas ut.
- Det er to endringer i forbindelse med leddet med Forbønnen med velsignelse:
 - o Innledningen har fått et alternativ som ivaretar de situasjoner hvor konfirmanten av ulike årsaker ikke kan komme frem for alteret.
 - o Det presiseres i rubrikkene at bønnehandlingen skjer der hvor det er avtalt på forhånd og at håndspåleggelse skjer når situasjonen tillater det.
- Punktet om hilsen, kunngjøringer og takkoffer er tatt.
- Salme eller musikk kan følge forbønnshandlingen eller legges etter velsignelsen.
- Det legges ikke opp til at det feires nattverd i disse særskilte situasjonene.
- Selv om rubrikkene i ledd 9 Velsignelsen angir at Den aronittiske velsignelsen normalt brukes (ref. BM 22/25), er det også åpning for å bruke velsignelsesord.
- Utsendelsesordene er valgfrie.

Høring

Når saksbehandlingen av ordningene denne saken omhandler følger kapittel 3 i saksbehandlingsreglene, er en høring valgfri (ref. reglenes § 10). Som vist i gjennomgangen over, ligger begge ordningene tett opp til Den norske kirkes hovedordninger for dåp og konfirmasjon. I praksis er de foreslåtte ordningene tilpasning av allerede vedtatte hovedordninger. Det kan derfor argumenteres for at endringene i liturgiene er «mindre liturgiske endringer» og utelate høring.

Sekretariatet ser ikke noen grunn til å sende forslagene på høring. Forslaget er derfor å ta ordningene i bruk slik de nå foreligger.

Økonomiske/administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvensene for denne saken er i stor grad avhengig av om Kirkerådet sender ordningene på høring eller ikke. En høring er mer ressurskrevende enn å publisere ordningene og ta dem i bruk med en gang.

Det anbefales å ikke trykke opp ordningene for dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner, men i første omgang publisere dem på kirken.no/liturgi, før de innarbeides i det digitale verktøyet for liturgiske ordninger som er under utvikling.